

Utdrag fra boka De skjulte ordene - en fortelling fra Papua Ny-Guinea

Vi ble mektig imponert over måten de levde på, og over hvor dyktige de var til å innrette livet i pakt med naturen.

- Jeg ønsket å reise ut for å bo blant et folk, for å lære av dem, for på en måte å bli født som et lite barn inn i en ny kultur, hvor det var de som hadde alt å tilføre meg. Og så gjennom dette få være med å gi dem mulighet til å få et skriftspråk som kunne styrke deres identitet som folk. Dette sier Sigmund Evensen, daglig leder av Wycliffe i Norge i dokumentarfilmen "Reisen til Papua Ny-Guinea", produsert av TV-Inter og vist på TV2 første gang i påsken 2002.

Evensen skrev senere den prisbelønnede boka "De skjulte ordene – en fortelling fra Papua Ny-Guinea", utgitt på Verbum forlag i 2002 og i nytt opplag i 2004. Boka er oversatt til dansk, svensk og finsk og kan kjøpes i bokhandelen eller direkte gjennom Wycliffe. Den norske utgaven er illustrert med fargebilder og koster kr. 295,- Boka fikk Emmaus-prisen i 2002. [bestill her](#)

Her følger noen utdrag fra boka:

Å bli som barn igjen

På mer enn én måte følte vi oss som små barn. Vi måtte nærmest lære alt på nytt. Både å snakke og å forholde seg til det som skjedde rundt oss. Enkle ting, som å hugge ved, koke mat, spise den..., plutselig var slike ting ikke så enkle lenger. Men det var slik vi ønsket at det skulle være. Det var dette vi hadde reist hit for, og som vi hadde forberedt oss på.

Helt fra begynnelsen av forsøkte vi å kommunisere at vi var kommet for å lære av dem, og at vi virkelig satte pris på deres kultur og levesett. Vi prøvde å forklare at selv om vi var voksne, var vi likevel som små hjelpeløse barn å regne, barn som trengte noen til å lære seg opp i umanakainafolkets språk, kultur og tenkemåte.

Som familie ble vi adoptert av gamle høvding Kaeta og ble medlemmer av hans familie. Dermed fikk vi mødre og fedre, brødre

og søstre, onkler og tanter og besteforeldre som ikke visste det beste de kunne gjøre for oss. Og de tok oppgaven med å oppdra oss som umanakainær svært så alvorlig.

Det var ikke vanskelig å få umanakainafolket til å forstå at i deres samfunn var vi som små barn. Språket var det jo åpenbart at vi ikke kunne. Men det var mye annet vi trengte hjelp med også. Dagligdagse ting, som det å vite hva en kunne spise eller ikke spise. Vi ble mektig imponert over måten de levde på, og over hvor dyktige de var til å innrette livet i pakt med naturen.

På mange måter var det befriende å være i rollen som barn. Vi visste at når vi dummet oss ut eller kom i skade for å gjøre noe som var kulturelt upassende, så forstod de at vi ikke var ondsinnede eller gjorde det for å fornærme dem, men at vi rett og slett ikke visste bedre. Vi trengte å bli lært opp.

Umanakainafolkets verden

"Iyesu reiste sin vei på den store båten *Komplankin*. Nå er han i Amerika og Australia. Det er derfor dere hvitrumper spiser mat fra Paradis hver dag. Det er derfor dere har så store og friske barn og aldri blir syke. Dere kjenner hemmeligheten, men vi kjenner ingen ting. Det er fordi Iyesu lærer dere alt sammen. Vi er onde, men dere er gode. Våre hender er skitne og fulle av sår fordi vi må grave i jorda. Deres hender er rene og glatte."

Nesten daglig kom kvinnene i landsbyen og tok og følte på de glatte hendene til Ingjerd. De holdt rundt barna våre og kom med utrop som "akae" og "kapore", utropsord som kommuniserer forundring og forbauselse, men samtidig også vemod. De fortalte til stadighet om hvor godt vi som var hvite hadde det i forhold til dem, og de fortalte om den hvite butikkeieren nede i Rabaraba som hadde så ufattelig mange ting fordi han kjente hemmeligheten og den

rette magien.

Vi kunne ikke benekte at vi hadde rene og glatte hender.

Og vi

kunne heller ikke benekte at barna våre var større og kraftigere enn deres barn. Men hvordan skulle vi kunne forklare grunnen til dette for dem? De hadde jo helt tydelig sin egen tolkning, en

tolkning som var knyttet opp mot noe vi ikke hadde levd lenge nok blant dem til virkelig å kunne forstå.

Men én ting forstod vi: Deres negative syn på seg selv sprang ut av flere år med dyp undring over det de hadde opplevd, og stadig opplevde, i møtet med verden utenfor deres egne fjell. Bevisst eller ikke bevisst sendte denne verdenen ut signaler som gjorde at umanakainafolket kjente seg mindreverdige.

Vi som kommer fra industrialiserte land har ofte en tendens til å tenke ovenfra og ned, at det er vi som har svarene, at det er vi som er ekspertene, at det er vi som reiser ut for å lære folk som ikke er like "utviklede" som oss det vi synes er viktig for dem. Vi sier det kanskje ikke rett ut på den måten, men holdningene våre kommuniserer ofte sterkere enn ord.

I stedet for å blottstille oss og tørre å innrømme at vi stiller på lik linje, at vi også bare er mennesker med alt hva det innebærer av skrøpeligheit og styrke, inntar vi ofte bevisst eller ubevisst den høyeste plassen på rangstigen. På en merkelig måte handler vi som om vi skulle ha spesielle rettigheter fordi vi kommer fra vår del av verden. Innerst inne tenker vi: "Disse menneskene burde være takknemlige fordi vi har kommet for å hjelpe dem." Vi tenker ikke på at slike holdninger sender ut negative signaler.

Ingjerd og jeg prøvde bevisst å formidle et helt annerledes budskap. Vi kunne ikke forandre hendene våre eller kroppsstørrelsen til barna våre. Men ved handling ønsket vi å vise umanakainafolket at vi var avhengige av dem, at vi så på dem som ekspertene, at vi respekterte dem som de var, og at vi ærlig og oppriktig ønsket å være som dem og lære av dem. Selvsagt hadde vi mye vi gjerne ville dele med dem vi også. Vi hadde jo kommet med Bibelen, Guds gave til oss mennesker. Og vi ville så gjerne hjelpe dem til å lære å lese og skrive på deres eget språk. Men alt måtte skje til sin tid og i riktig rekkefølge.

Et gammelt kinesisk ordtak sier noe sånt som at dersom du skal lære bort noe nytt, er det mest effektivt å gjøre det på en slik måte at eleven føler at han eller hun har kommet på den nye ideen selv.

Det var dette prinsippet vi ønsket å leve etter da vi bosatte oss blant umanakainafolket. Vi ønsket at Guds ord skulle framstå på umanakaina som noe som helt og fullt var deres eget, og ikke som noe fremmed utenfra som var gitt dem av oss. Vi ønsket at de ved hjelp Bibelen på sitt eget språk skulle få Kristus "malt for øynene" på en slik måte at de selv fant han og gjenkjente han som sin egen.

Forvirring

"*Nau kebari tenai kawareya tondakani*" (jeg blir sittende på den fillete matta).

Jeg kan nesten ikke tro at jeg har våget å bruke *waigugu*, og det i et møte som dette, der de mektige cargo-kult profetene Baiyaro og Mauro er til stede. Familien min fra Bonenepi smiler til meg og nikker oppmuntrende. Rundt i den store flokken med mennesker er det også mange som nikker anerkjennende og ser forundret ut. Det er som om de sier: "Tenk at denne hvitrumpa kan snakke gåtespråk."

Jeg er til stede på en samling av mennesker fra mange forskjellige områder i fjellene, i en liten landsby fire-fem timer fra Bonenepi. Flere av de store cargo-kult lederne er her. Midt på gårdsplassen er det bygd et reisverk, en slags trone, og oppe på den sitter Baiyaro og Mauro. Da de gikk gjennom flokken av mennesker for å klatre opp på tronen, ble de hyllet som om de var guder. Folk hadde viftet med blomster og hadde bøyd seg ned for dem. Nå hadde akkurat Baiyaro gjort tegn til at jeg skulle komme opp og sitte på "tronen" sammen med dem. Det var da jeg svarte som jeg gjorde.

Det er mange fine matter lagt ut på bakken som jeg kunne ha valgt å sitte på. Men jeg ville ikke ha særbehandling. Jeg ønsket å være ett med folket mitt. Derfor satt jeg på den gamle og fillete matta midt i gruppen av mennesker fra Bonenepi. Natten før hadde jeg sovet på bakken under ei hytte sammen med dem. Det hadde vært fullt i alle hyttene, og selv om det ikke hadde manglet på tilbud om plass til meg sammen med høvdingene, hadde jeg takket nei.

Gåtespråket jeg hadde brukt, kommuniserte sterkt. Det kunne jeg se av måten folk reagerte på. Hvordan de tolket det jeg hadde sagt, kunne jeg imidlertid ikke vite med sikkerhet. Jeg håpet bare de hadde fått med seg at jeg ønsket å formidle at jeg var et helt alminnelig menneske som dem. Om de tolket det jeg sa som et slag mot Baiyaro og Mauro, fikk bli deres sak. Det var slik det var i denne kulturen. *Waigugu* kunne alltid tolkes på forskjellige måter.

Den store dagen

Selv er jeg med midt i flokken av dansende krigere. Jeg er barbeint og bare kledd i et lendeklede med dekorerte strimler av hamret bark surret i kryss over brystet. På hodet har jeg en oppsats av

fjær fra paradisfu
og med
tennene
holder
jeg et
stort
kina-

skjell. Rundt halsen henger det kjeder med støttenner fra villsvin. Jeg forsøker så godt jeg kan å holde rytmen der jeg slår med håndflaten på øgleskinnet som er strukket over endene på tromma jeg holder i hendene. Samtidig flytter jeg føttene taktfast fra side til side slik at de lange fjærene jeg har på hodet svinger i takt med de andre dansernes. *(Bokens forfatter i midten på bildet til høyre)*

Det er nitten år siden jeg kom hit til denne isolerte landsbyen dypt inne i fjellheimen i Papua Ny Guinea første gangen. Mye har skjedd i løpet av disse årene, både på godt og vondt. Men nå er målet endelig nådd: Umanakainafolket har fått sitt skriftspråk, mange kan lese og skrive, og Det nye testamentet er ferdig oversatt og klart til å tas i bruk.

Tidlig om morgenen på den store dagen gjør to hundre skolebarn fra regjeringsskolen et par timer lenger nede i dalen sitt inntog i Bonenepi. Alle er kledd i sine tradisjonelle drakter av fargerike fjær og barkeklær. De har kommet for å synge den papua ny guineanske nasjonalsangen, og for å opptre for landsdelsguvernøren. Aldri tidligere har en så høytstående politiker æret folket ved å sette sine ben i denne isolerte landsbyen.

Det er taler, det er drama, det er lesing fra den nye boka, og ikke minst er det mye sang. Umanakainafolket har skrevet tekstene og komponert melodiene selv. "Vi har sett lyset," synger de mens det formelig stråler av ansiktene. "Ordet til vår Far Gud, bare du er sannhet, bare du viser oss veien til livet. Du har kuttet stien for oss, og nå er den ryddet ferdig. Kom nå og led oss framover."

Utpå ettermiddagen denne fantastiske festdagen åpner salgsboden så folket endelig kan kjøpe sine nytestamenter. De blir solgt for to *kina* stykke, en subsidiert pris som Bibelselskapet har fastsatt. Bøkene går som varmt hvetebrød. Folk kjøper, ikke bare til seg selv, men også til de små barna som enda ikke har lært å lese. Det er tydelig at dette er en anledning som ingen vil la gå fra seg. Kanskje vil en slik anledning aldri komme igjen.

Hele opplaget på fjorten hundre bøker blir revet bort. Så begeistret er de for å få Bibelen, dette isolerte fjellfolket som inntil for bare få år siden verken hadde skriftspråk eller kunne lese og skrive.

Hvorfor de var så begeistret? Jo, for første gang i historien snakket Gud umanakaina. Han var ikke lenger en utlending for dem. Aldri mer skulle de behøve å høre uklare rykter om Jesus på språk de ikke forstod. De hadde oppdaget at Bibelen var Guds kjærlighetsbrev nettopp til dem. Det traff dem rett i hjertet, for det var skrevet på deres eget hjertespråk.